

OBSAH

Úvod	11
1 Kontext českého předškolního vzdělávání v postmoderní situaci	15
1.1 Vymezení pojmu postmoderní společnost	15
1.2 Změna paradigmatu školy a vzdělávání	16
1.3 Postmoderna jako paradigma pedagogického myšlení	18
1.4 Hlavní aktéři předškolního vzdělávání pohledem postmoderny	20
1.4.1 Nová sociologie dětství	20
1.4.2 Sociologie profese učitele s přesahem do pedeutologie	22
2 Retrospektiva, současnost a perspektiva předškolního vzdělávání	29
2.1 Vymezení pojmu předškolní vzdělávání	29
2.2 Historické milníky předškolního vzdělávání	32
2.2.1 Proměny institucionálního předškolního vzdělávání	32
2.2.2 Reflexe jednotné školy	34
2.3 Co přinesla reforma školství z konce 20. století	36
2.3.1 První roky transformace školství	37
2.3.2 Změny ve školství na počátku nového tisíciletí	39
2.3.3 Legislativní ukotvení předškolního vzdělávání v současnosti	42
2.4 Nová kultura předškolního vzdělávání	43
2.4.1 Klíčové kompetence a jejich postavení v kurikulárních dokumentech	44
2.4.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a východiska jeho tvorby	45
2.4.3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání pohledem mezinárodní komparace	47
2.5 Teoretická východiska předškolního vzdělávání	49
2.5.1 Předškolní pedagogika jako vědní disciplína	50
2.5.2 Výzkumy v oblasti českého předškolního vzdělávání	54
2.5.3 Zahraniční výzkumy předškolního vzdělávání	58
2.6 Kvalita v předškolním vzdělávání	61
2.6.1 Kvalita jako komplexní fenomén	62
2.6.2 Mezinárodní pohled na kvalitu v předškolním vzdělávání	66
2.6.3 Charakteristické znaky kvalitního českého předškolního vzdělávání	69

3	Učitel mateřské školy: poznatky o profesi	73
3.1	Kdo je učitel: vymezení pojmu	73
3.1.1	Specifika práce učitele mateřské školy	76
3.1.2	Profesní činnosti učitele mateřské školy	79
3.1.3	Role učitele mateřské školy v současném předškolním vzdělávání	82
3.2	Kvalita v práci učitele mateřské školy	83
3.2.1	Vývoj paradigmat v teorii a výzkumu učitele mateřské školy	84
3.2.2	Pedeutologické výzkumy v České republice se zaměřením na učitele mateřské školy	86
3.2.3	Modely kvalitního učitele	90
3.2.4	Prototypový pohled na učitele mateřské školy	93
3.2.5	Profesní standardy	98
3.2.6	Faktory ovlivňující kvalitu učitele	102
3.3	Vztah kvality a kvalifikace	103
3.3.1	Zákonné požadavky na kvalifikaci učitele mateřské školy . . .	104
3.3.2	Proměny kvalifikačních požadavků	105
3.3.3	Kvalifikační požadavky na předškolní pedagogy v zahraničí . .	107
3.4	Reálný stav učitelství mateřských škol	110
3.4.1	Demografické charakteristiky učitele mateřské školy	111
3.4.2	Problémy povolání učitele mateřské školy	116
4	Příprava na profesi učitele mateřské školy	121
4.1	Koncepce přípravného vzdělávání	121
4.1.1	Vztah mezi teorií a praxí (epistémé versus frónésis)	122
4.1.2	Model reflektivního praktika	123
4.2	Podpora rozvoje reflektivního potenciálu	126
4.2.1	První etapa zkušenostního učení	128
4.2.2	Druhá etapa zkušenostního učení	131
4.2.3	Třetí etapa zkušenostního učení	134
5	Výzkumné studie zaměřené na reflexi	137
5.1	Reflexe v přípravném vzdělávání	137
5.1.1	Metodologie výzkumu	137
5.1.2	Výsledky	141
5.1.3	Shrnutí a diskuze	154

5.2	Vztah mezi reflexí a kvalitou vzdělávací práce učitele mateřské školy ..	157
5.2.1	Metodologie výzkumu	157
5.2.2	Výsledky šetření zaměřeného na kvalitu vzdělávání ve vybraných oblastech.....	167
5.2.3	Výsledky šetření zaměřeného na zjištění úrovně reflektivních dovedností	176
5.2.4	Komparace zjištění z obou fází výzkumu	179
5.2.5	Shrnutí a diskuze	185
	Závěr	191
	Literatura	195
	Summary.....	217
	Seznam vyobrazení	219
	Věcný rejstřík	221
	Přílohy	223
	Příloha 1 – Rámec profesních kvalit učitele mateřské školy	225
	Příloha 2 – „40 cílů kvality“ vymezených Evropskou komisí	247
	Příloha 3 – Souhrn absolutních četností kódů u jednotlivých studentek	251